

nationale synode.¹³⁾ In 1620 worden dan de canones van Dordrecht gelezen en iedereen verklaart, dat ze „den Woorde Godts ghelyckformich“ zijn.¹⁴⁾ Ook de synode van Overijssel handelt aldus.¹⁵⁾

Vervolgens komt de provinciale synode van Friesland aan de beurt. Door de „gecommittirde des nat. synodi is approbati versocht“ van de aldaar genomen besluiten. Na „rijpe bedencken ende betrachttinge van alles“ besluit de vergadering „mit eenstemmige resolutie“ bij de oude, door Friesland zelf opgestelde of geapprobeerde resoluties te blijven en daarom alleen die „articulen“ te accepteren, die met deze oude „kerckenordninge“ overeenstemmen.¹⁶⁾ In haar volgende vergadering keurt de synode het besluit van haar voorganger goed.¹⁷⁾ De provinciale synode van Friesland verwerpt dus „in de vreesse des Heeren naar rijpe bedencken ende betrachttinge“ één der voornaamste uitspraken van een meerdere vergadering in haar geheel; slechts dat wat in deze uitspraak in overeenstemming is met haar eigen voorgaande besluiten wordt aangenomen. Maar nooit werden de kerken behorende tot deze vergadering buiten het verband geplaatst. De provinciale synode van Zuidholland hield er zelfs rekening mee (zie noot 9 „so niet in alle provintien“).

In Groningen krijgen de kerken in provinciaal synodaal verband opdracht van de „Staten Generaal“ een nationale synode te beleggen met „deze restrictie“, dat „up gemelten synodo generali die Nederlantsche Confessie ende Catechismus sullen gerevidiert worden“. De vergadering besluit, dat die opdracht met een dergelijke restrictie niet aanvaard mag worden „dewile up solcken synodo van der christeliken lehre deser kercken vörnemlich solde gehandelt worden“.¹⁸⁾

Uit deze gegevens valt licht te concluderen dat de voorstelling van zaken, gegeven van synodocratische zijde niet alleen onjuist is, maar ook dat de werke-

lijkheid duidelijk bewijs levert, dat dit tijdperk eerder een bestrijding geeft van haar theorieën.

Wij willen nu nog enkele voorbeelden aanhalen van bezwaren tegen besluiten van meerdere vergaderingen, wanneer deze reeds eerder door de kerkelijke vergaderingen aanvaard waren of op grond van een aangenomen kerkenordening waren vastgesteld.

Op de synode van Noordholland, gehouden in 1581, komt een vraag dienaangaande binnen. Direct wordt er als bepaling bij genoemd, dat het een besluit is „vuyt den woerde Godels“. De synode stelt vast dat men zich daaraan te houden heeft, maar dan toch met eenige soepelheid „in generalibus“ wel, „maer in particularibus“ ofte beter te seggen minus principalibus“ kan het nagelaten worden „met advys des classis enz.“¹⁹⁾

In 1599 wordt door dezelfde synode een „gravamen“ behandeld. Zij besluit: Aengaende het te gravamen, of een classis sal mogen breken, tguent in synodo besloten es, gelyc by den classe van Amsterdam gescheyt es, is geresolveert, soveel in genere — d.w.z. in 'algemeen — (ook hier nog weer een restrictie! K.) „dat angaet, tselve ongeoorlooft te sijne“.²⁰⁾ Wat de kwestie Amsterdam betreft besluit zij echter: „.....dattet beslyt des synodi voor wettelic sal gehouden werden ende in sijne weerde blijven. Doch..... so is cyndelic besloten om vredes wille goetgevonden.....“²¹⁾

In de acta van Zuidholland 1592 lezen wij „dat de classen..... oock wilden approberen ende voor goet houdentgeneinsynode conform den Woerde Godts ende kerkelycke ordre souden geresolveert worden“.²²⁾ Hieruit blijkt dat, wanneer naar de meening van een classis een besluit van de meerdere vergadering niet „conform den Woerde Godts“ enz. is, zij dit niet behoeft te approberen. Nog duidelijker blijkt dit uit de acta van Friesland (1593) „Noepende degene, de constitutiones synodales beletten, is besloeten, dat die sullen gecensureert worden nae kerkenordennantie, nisi habeant legitimam causam excusationis“.²³⁾ Eveneens wat betreft de macht tot het nemen van besluiten (in 1602), „wel verstaende dat die resolutien niet strijden met Godes h. woert ende het heijlsaem gebruyck der Nederlantsche Kercken“.²⁴⁾ Telkens weer: besluiten van meerdere vergaderingen moeten aanvaard worden (nadat dit onderling is vastgesteld met algemeen goedvinden, op grond van een gemeenschappelijke belofte en tot „heijl“ der „kercken“, (zie boven) tenzij men een wettige reden tot verontschuldiging heeft; wel verstaende dat zij niet strijden met Gods Woord enz.

Gelderland spreekt al niet anders: „Hetghene dat eenmaal in den synodo gesececreert is, en sal geensins noch classis noch kerckenraedt sich vervorderen tho annulleren ofte verbreecken, tensij dat bewesen kan worden, dat sulcx met G. woert ende gemene kerkenordeningh strijdich sij“.²⁵⁾

Bij de afvaardiging van de „gecommittirde ad synodum nationalem“ handelt Groningen op gelijke wijze „..... dat sy geautorizeert worden van desen synodo te handelen die vijf bekende punten und die swaricheydt, daeruyt resulterende, und te sien woe men mit ruste van der kercke (beholdende altyds die suyverheydt vander leere) deselve opt geboerlyckste solde konnen nederleggen“.²⁶⁾

Wij zien dus dat de kerken in de Noordelijke Nederlanden kort na het begin hunner reformatie zich sterker gebonden achtten aan het „tenzij het bewe-

¹³⁾ I, pg. 82. Acta „particulieren synodo tot Enchuysen“ 1581.

¹⁴⁾ „Ofte yemant veranderen oft naelaeten zal, tgeen in synodis besloten is, ofte eenige personen ofte mindere vergaderinge veranderen zullen ofte versnymen, tgeen in groote vergaderinge (waeronder sy staen) besloten is vuyt den woerde Godels? Neen in generalibus, maer in particularibus ofte beter te seggen minus principalibus, wyt behoerde nae gelegenhede des tyts ende plaetsse verandert ofte naegelaeten te worden, sal sulcx geschieden met advys des classis ofte, indient moegelyck is, des synodi“.

¹⁵⁾ a.w. pg. 275.

¹⁶⁾ idem, en pg. 273.

¹⁷⁾ II, pg. 423.

..... alleenelyck dat in de sommige (sc. credentiebrieven) nyet gestelt en was, dat de classen, die haer gesonden hadden, oock wilden approberen ende voor goet houden tgeen in synode conform den Woerde Godts ende kerkelycke ordre soude geresolveert worden, tweek de gedeputeerde der classen, dien het aenghinck, verclaerden zonder achterdencken geschiet te zyne ende dat oversulx by haeren classibus geen swaricheyt en soude gemaect worden“.

¹⁸⁾ VI, pg. 75.

¹⁹⁾ VI, pg. 128. Acta synodi Franqueranae anno 1602. „Is besloten, dat gien commissien van de volmachten mogen op den synodus verthoent oft aengenomen werden, oft zij sullen generaal zijn, niet allien macht gevende van de overgesondene gravaminibus, maer eyntlyck ende crachtlyck te beslyuten van alle voervallende saecken, wel verstaende dat die resolutien niet strijden met Godes h. woert ende het heijlsaem gebruyck der Nederlantsche kercken“.

²⁰⁾ IV, pg. 71. Acta synodi particularis, binnen Aernhem 1598.

²¹⁾ VII, pg. 358. Acta 1618.

zen worde te strijden met Gods Woord“ dan aan het „voor vast en bondig houden“ van besluiten der meerdere vergaderingen. Het eerste was het wachtwoord voor het tweede, en het werd dan ook niet „doorgelaten“ in de kerkelijke samenleving wanneer het dit wachtwoord niet kende. Zij waren gedachtig aan hetgeen Calvijn schreef in zijn „Institutie“ (die wij hier om de woordspeling aan het eind in de vertaling van Corsmannus, herzien door A. Kuyper, citeeren): „Maer, sult ghy seggen, ghy druckt nochtans alle de Concilien ter neder, dat het eenen yeghelicken vry staet aen te nemen of te verwerpen 't gheen de Concilien besloten hebben. Gheensins seggh' ick, maer ick wilde wel datmen..... dat selvige beslyt daermen van handelt aen den regel van de Schriftuyr ondersocht en beproefde; en dat op sulck een wijze dat het beslyt des Consiliums sijn kracht en gewicht ontfanghe en gelyck als een prae-advies zij: en evenwel de voorseyd' ondersoekingh niet en verhindere“.

Kampen.

C. J. KETEL.

moet alles kapot?

Ja, deze vraag wordt in onze dagen overal aan de orde gesteld. Van alle kanten komt ze op u toe.

En het is in de huidige situatie bijna niet noodig, duidelijk te maken, wat men ermee bedoelt. Op „kerkelijk terrein“ — zoo redeneert men immers — is een scheur gekomen. Daar ligt de boel uit elkaar. Dat is erg. Alle menschen zeggen dan ook dat ze het erg vinden. Maar — zoo gaat men verder — moet „het“ nu overal kapot gaan? In de politiek en de vakbeweging en de school en overal?

Ik geloof, dat het zeer noodzakelijk is, zich over deze vraag te bezinnen. En „De Reformatie“ wil daartoe het hare bijdragen.

Om evenwel een antwoord op deze vraag te kunnen vinden moet men eerst grondig en nauwkeurig de situatie overzien waarin en met het oog waarop ze wordt gesteld. We moeten vervolgens nagaan wat er in die situatie door God van ons wordt gevraagd en pas dan kan men een antwoord op deze vraag zoeken, óf — want dat is ook mogelijk — tot de conclusie komen, dat deze vraag niet goed is gesteld, of misschien zelfs wel heelemaal niet deugt.

Welke is nu de situatie?

We leven — ik geloof, dat ieder, die niet geestelijk blind is, dat moet zien — in een tijd waarin het waarachtig Christelijke leven, de ware vroomheid zienderoogen ineens stort. Wie door allerlei propaganda, organisatorische drukte, en luidruchtig lawaai waaraan de nederlandse christenheid zich te buiten gaat, heen kijkt staart in een afgrond van geestelijke dorheid en gegalvaniseerde christelijkheid, die U doen verstijven van ontzetting. Wat ontmoet men in gesprek en literatuur zelden een diepe, doorleefde kennis van zonde, een siddering over eigen verdorvenheid, een waarlijk en ten volle rekenen in alles wat men doet met de boosheid van het hart, dat naar 's Heeren eigen woord zoo weergaloes listig en geraffineerd is. Overal stoot men op de ongebrokenheid van het leven. „Natuurlijk“, „aanvaardt“ men „de leer“ van de erfzonde. „Natuurlijk“, „accepteert“ men dat de kinderen in zonde ontvangen en geboren zijn. „Natuurlijk“ is men er mee op de hoogte — een beetje gepikeerd zegt men het dikwijls —, dat het hart boos is. Maar uit het leven van zoo weinigen straalt het onbewust en als vanzelf als een donker licht naar buiten, dat men zich zóó werkelijk kent, zich zóó voor Gods aangezicht ziet, en zich zoo in de geestelijke worsteling tegen de daemone der wereld groepen weet om in dezen boezen dag te stáán!

In zoo heel velen leeft wat ik eens met diepe ontsteltnis op een vergadering, waar ik over het christelijk onderwijs sprak, ervoer. Ik had gesproken over de subtiële, steeds sterker wordende, infiltratie van het religieuze humanisme in de schoolwereld, en had daarna gezegd, dat wij weer moesten beginnen met het leeren van het abc des geloofs, namelijk, dat de kinderen in zonde ontvangen en geboren zijn en dat ze, als er geen wonder geschiedt, haters van God zijn — al hebben ze ook nog zoo'n „goed karakter“ en „aangeboren liefwilligheid“. Na afloop van dit spreken kwam een vooraanstaand man in de schoolwereld me zeggen, dat ik zeer velen in die vergadering gekwetst had. Met verbazing vroeg ik: waarom? Wel — was het antwoord — U hebt gezegd, dat we het abc des geloofs weer moesten leeren, maar dat is niet wáár, want dat kennen we toch al! Ik heb toen geantwoord, dat zoo'n reactie meer dan iets anders bewees, dat deze „gekwetsten“ inderdaad dat abc nog heelemaal moesten leeren, misschien zelfs wel in nóg dieper zin dan ik het in mijn rede bedoelde!

En omdat de zonde en de ellende zoo bitter weinig gekend wordt, daarom is er ook zoo weinig dat stralende en schitterende, dat milde en warme, dat sterke en onweerstandelijke van het leven uit het geloof, het leven uit Gods genade! Waar dat leven bloeit is de benepenheid en de krampachtigheid, de eigengechtigheid en de wereldgelijkvormigheid, de afgo-

derij me
Maar: w
alleen? I
ken, trak
heid, ple
Het radi
bereidhe
de pers
krachten
uit het k
steling m
zoeken e
nen — w
vaal en
op de ho
van de g
daargelat
dat de o
dan onts
enquête i
te komer
Gods We
telijk lew
deze ding
Is het
actie, or
karakter
zeggen:
len hebbe
daarbij h
werken z
vertheore
zich hee
men war
Ja, men
kerk „he
is de me
soms 'm
theorieën
is zoo ar
door de
voor het
brandt n
zelfgenoe
Wie, d
er dagab
aantastb
ervaart, i
niet de
Nederlan
eeuwenla
nacht va

En toe
Hij na
Hij wa
al zijn k
kerk.
Dat kw
lige volk
ren en z
Hij liet
deren op
Christus
treert in
scher
kerk. I
van gans
is het h
Daarna
baar.
Christi
Hij trekt
reid en
lichaam
dag mee
den! Pas
volledig
Christi
Hij omrit
met een
breken o
gen. Da
breken.
Daarin
sociale w
Christu
Hij geeft
heils. H
geeft Z
hemel is
leven zo
En de
schermin
tus doog
de werel
vergat
kennen z
woord d
zwaar
van Sata
tus is nie
de zijnen
de gerec
Christi
plaatsen
ren, die